

Aktuálne problémy v ochrane lesa 2018

Pestovanie a ochrana lesa v dubových
porastoch na lesnej správe Duchonka
Problémy, otázky, možné riešenia

**Lesy SR š.p., OZ Prievidza LS Duchonka
Dušan Mikuš Juraj Galko Tibor Jančok**

Lesná správa Duchonka sa rozprestiera na JV svahoch Považského Inovca v okresoch TO a BN . Organizačne patrí pod OZ Prievidza. Hlavné dreviny DB a BK sú v 1-4 LVS. Lesy SR š.p. na LS schválili demonštračné objekty pre PBOL v listnatých porastoch. Charakteristické sú: obnova cez prirodzené zmladenie, nerúbaňový spôsob obnovy, viacetážové porasty, silné výchovné zásahy. **MY SME LES(NÍCI)** 😊.

Máme veľa pekných viacetážových, zdravých porastov duba s PZ.

Znepokojuje nás však rastúci trend problémov a faktorov, na ktoré týmto príspevkom chceme poukázať. Domnievame sa, že majú vplyv na oslabenie odolnostného potenciálu až rozpad porastov. Výrazným spôsobom nám znemožňujú dosiahnuť náš cieľ - trvalo udržateľné, prírode blízke a ekonomicky efektívne obhospodarovanie dubových porastov pri plnení všetkých funkcií lesa.

Kde sa problémy v dubinách objavujú výrazne a o aké faktory sa jedná ?

Z pohľadu prevádzkového sme vybrali faktory, o ktorých si myslíme, že znižujú ODOLNOSTNÝ POTENCIÁL a zhoršujú ZDRAVOTNÝ STAV DB s výrazným vplyvom na pokles a zastúpenie duba v porastoch Slovenska.

- **A. Imelovec európsky**
- **B. Podkôrnik dubový**
- **C. Zmena klímy**
- **D. Fytotechnika pestovania**
- **E. Vysoká početnosť všetkých druhov raticovej zveri**
- **F. Tvar lesa**
- **G. Listožraví škodcovia**
- **H. Ekonomika**

Každý z týchto faktorov by mohol mať samostatný referát na APOL.

A. Imelovec európsky

Spôsobuje odumieranie napadnutých vetví i celých stromov. Prenášačom semien imelovca sú chránené vtáky..

Avis Juniperus - vták borovičkový – vraj výbornej chuti! To bol niekdajší názov drozda čvikotu, dnes chráneného druhu. Je na zamyslenie, či je správne, že neprimeranou ochranou jedného druhu prispievame k poškodzovaniu až zániku mnohých biotopov naviazaných na drevinu dub.

Domnievame sa, že z imelovca - bezvýznamného poloparazita, sa stáva vyznaný škodca! Ak sa potvrdí závažnosť problému, bude možno potrebné zaviesť evidenciu imelovca do LHE ako konkrétneho škodlivého činiteľa. V súčasnosti by sa mohol evidovať iba ako „iný biotický škodlivý činiteľ“.

Riešenie – A. Odstraňovať imelovca z korún duba aby neškodil.

B. Eliminovať prenášačov

B. Podkôrník dubový

- Z jedného chrobačiara duba vyletí 5 až 20 tis. chrobákov,
- 5% podkôrníkov prenáša ophiostomatálne huby. Zrelostným žerom v korunách ich sem preniesie a spôsobuje rozpad korún spolu s imelovcom,
  - STN 48 2717, ktorá hovorí o spracovaní lapákov do jedného roka od ich založenia je v súčasnej dobe chybou – mala by prejsť revíziou.

Spoločným pozorovaním a výskumom LS Duchonka a LOS sme zistili, že podkôrník má v teplých rokoch u nás 2 generácie ako na Balkáne.

Riešenie: je potrebné do dvoch mesiacov spracovať lapáky.

Hmotu z jesene, zimy a jari spracovať do konca júna. Dôležitá je HYGIENA = Stromová metóda = biomasa = energetické drevo + samovýroba.

- Spôsob kontroly a obranné opatrenia upravuje príloha č. 9 vyhlášky MPSR 453/2006 Z. z. o HUL a ochrane lesa, ale jej praktickému uplatňovaniu sa nevenuje až taká pozornosť ako sa venuje drevine smrek.

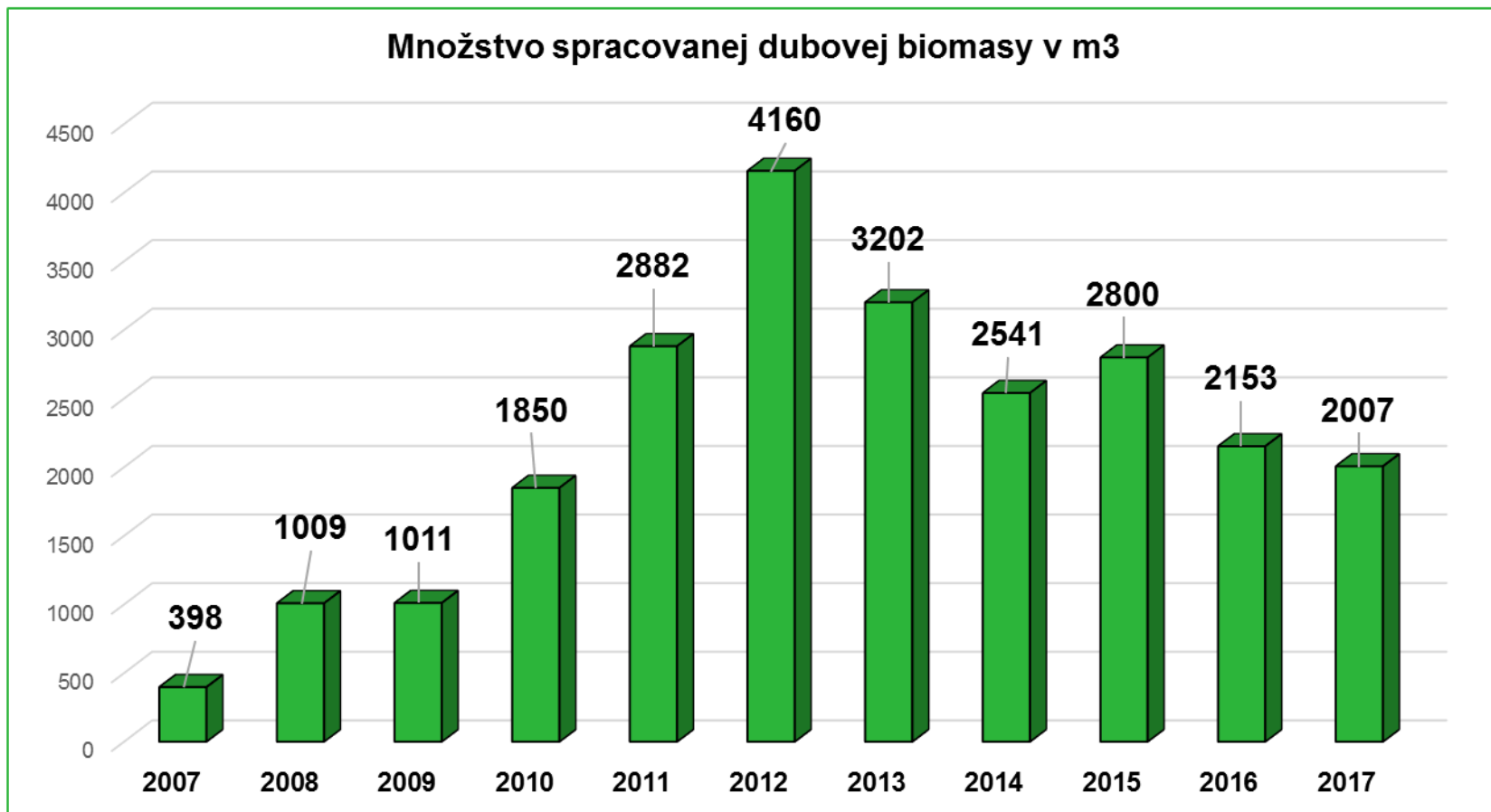

Graf : počet ks dubových lapákov roky 2005-2011

Graf :spracovanej dubovej biomasy z korún dubov v m3

C. Zmena klímy

Extrémy v počasí - sucho a teplo ako limitujúci faktor je popísané v Lese 1/2018. .

V roku 2016 mali Piešťany o 2C° vyššiu priemernú ročnú teplotu.

Výrazný deficit vody v lete máj a jún – 58 mm, v júni boli iba 3 dni s dennou teplotou pod 25C°. Bolo veľa tropických dní a nocí - aj supertropické dni.

V rámci roka sú zrážky v malej odchýlke, ale chýbajúca voda v kombinácii s vysokou teplotou a vysušnými vetrami vo vegetačnom období sa javia ako vážny klimatický problém.

Fyziologické sucho spôsobuje vysychanie prirodzeného zmladenia a pri umelej obnove je to ešte výraznejšie .

Mrazy v IV-V veľmi často (3-5x za dec.) výrazne poškodzujú porasty duba.

D. Fytotechnika pestovania

PZ - najlepšia obnova. Prírode bližší spôsob ako sadba je sejba.

Začína sa viesť diskusia, či podrezávaním sadenice duba nepoškodíme tak, že sa viac kolový koreň nevytvorí. Kroniky - Archívy – sejba

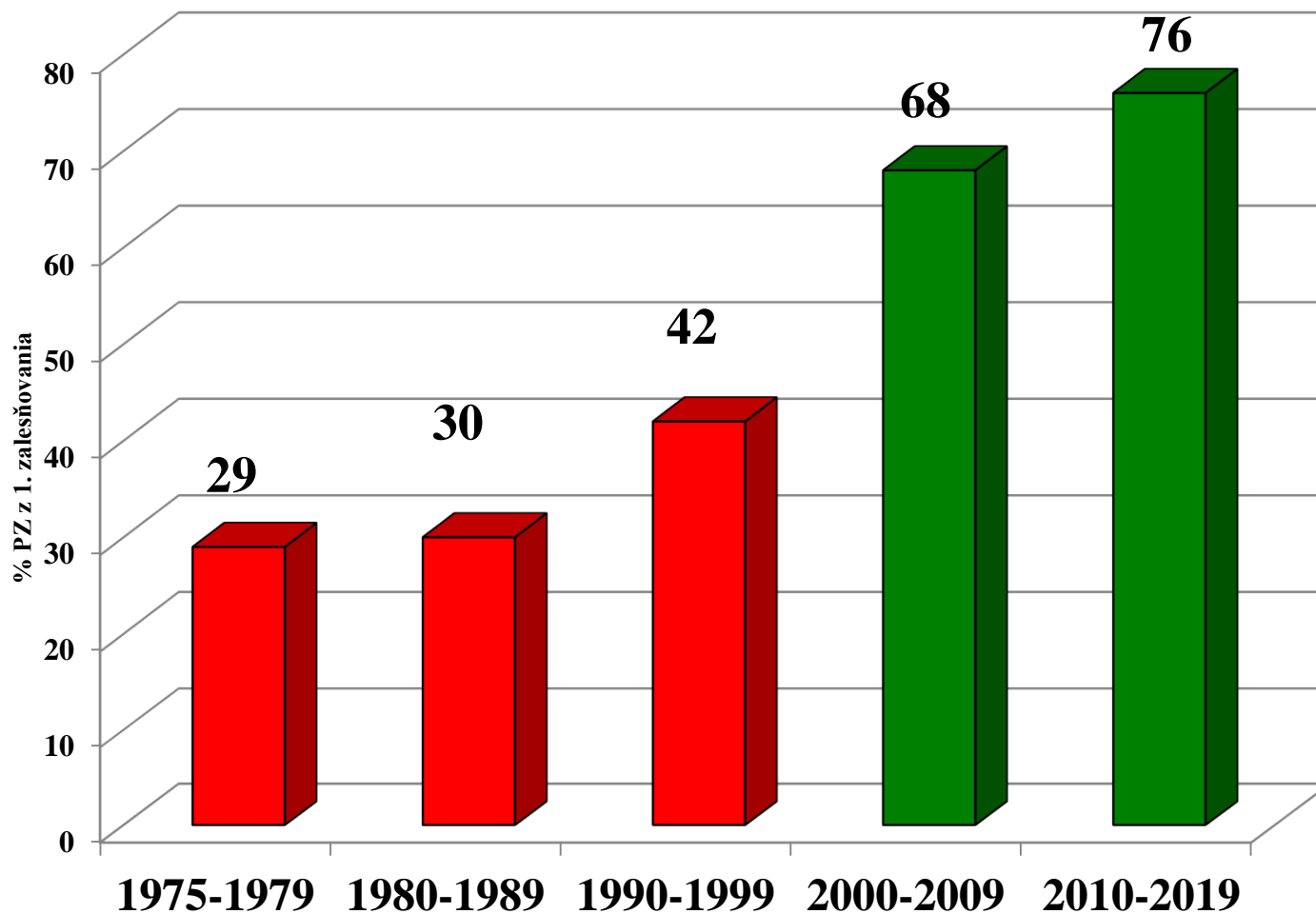
DUB- dáva svojmu potomstvu gen.info. „ale aj množstvo energie, aby mal šancu prežiť musí „ísť“ hlboko za vodou. Preto má najväčšie semeno z našich drevín.

Druhou chybou vo fytotechnike pestovania duba je odstraňovanie HB, BK a LP zo spodnej etáže dubín. Nemecké podúrovňové prebierky.

NAOPAK - vo výchovných porastoch by sa mali podsievať tieto dreviny, ak tam chýbajú. /Les - lesokruhy 1/2018 článok Ing. Jána Farkaša/

RIEŠENIE: PZ, viac sejba duba, podsejby BK, LP, HB, školenia THP.

E. Vysoká početnosť všetkých druhov raticovej zveri

Dub láka zver pre obsah živín v púčikoch i žalúdoch.

Jeden kus srnčej zveri odhryzne potravu 2000krát za 24 hod. (1ha /4 dni).

V roku **1930** sme na území Slovenska ulovili **1300 ks diviačej zveri**.

V roku **2010 – 39 000 ks**, čo je **30x viac** a dnes lovíme 42x viac diviakov.

Koncepcia rozvoja poľovníctva v roku **1973** stanovila cieľový **stav 7000 ks** diviačej zveri a **lov 5000 ks**.

Dnes, o 45 rokov lovíme 11x viac (cca 54-55 000).

Škody zverou sú zle vymáhateľné a postavené na filozofii: ak nechceš mať škody, ochráň si! Vo svete robia užívatelia revírov aj ochranu.

Najobjektívnejšie zisťovanie škôd resp. únosnej početnosti zveri sú

kontrolné oplôtky. Prenájom PR a dražba vygenerujú vysokú cenu = logicky zvýšenie početnosti aby sa to vrátilo. Je potrebné zmeniť filozofiu v lesníctve a poľovníctve na spôsob Saských ŠL.

Poľovníctvo je služba lesu, nie výsada elitnej vrstvy !!! Prečo sú tak vysoké stavy zveri? Lebo sa loví menej ako je prírastok!

F. Tvar lesa

V roku **1950** bolo na Slovensku **196 481 ha nízkych lesov**.

V roku **1980** ich zostalo **138 455 ha**.

Za 30 rokov sa previedlo z HN na HV **58 000 ha** lesa.

V roku **1990** sa uvádza už iba **79 481 ha HN lesov** .

Za 10 rokov sa podľa štatistiky previedlo z HN na HV **59 000 ha**.

Posledný prevod bol zrejme prevažne administratívny. Zrealizovaný jednou vetou v legislatíve. Tá znie: „ Ak sa v HN lese nachádza dostatočný počet kvalitných výmladkových jedincov 1 generácie rovnomerne rozmiestnených po ploche, je možné aj HN porast zaradiť a popísať ako porast HV“.

Porasty HN 1 generácie nevykazujú vo vyššom veku z dôvodu vyčerpania pôdy takú kvalitu ako HV, majú zníženú fruktifikáciu a vykazujú horší zdravotný stav ako porasty zo semena. Preto je dobré poznať aj množstvo HV (HN).

G. Listožraví škodcovia

O listožravých škodcoch v dubinách je v tomto zborníku samostatný príspevok.

Mníška veľkohlavá ako najvýznamnejší defoliátor dubov sa už niekoľko rokov nepremnožila.

Obaľovače a piadivky požierajú výrazne a každoročne listovú asimilačnú plochu, a tým spôsobujú zníženie prírastku aj odolnosti. Svojim žerom púšťajú svetlo do porastov, čo je nežiadúci jav.

Pozorujeme, že mravce a vtáky na LS Duchonka zatiaľ týchto škodcov udržujú v únosnej miere. V jednom poraste o výmere **7 ha** je **145 mravenísk**.

H. Ekonomika

Keď nepriložíš do kotla, teplo nečakaj! Riešenie dubín je vo vyšších vstupoch. Hygiena (uhadzovanie a pálenie), stromová metóda (podkôrnik).

PZ = zraňovanie pôdy –mulčovanie, chem. postrek, oplôtky. Model ŠL umožňoval 1x a teraz 2-3x zasiahnuť v prospech DB na obnovnom prvku do doby zabezpečenia. Potreba je niekedy **1-2x ale za rok**.

Ak je 10% HB, BK, LP a ost. list. v obnovnom zastúpení, legislatíva umožňuje ich tam ponechať, ale nemusí to tak byť! To je na dobrom /zlom/ vlastníkovi. Často je týchto drevín 50% a viac.

Do dubín bude potrebné vložiť viac peňazí. Nemali by sme dopustiť, aby sa tieto dreviny (HB, LP) stali hlavnými pri obnove porastov iba pre našu benevolenciu a nedostatok prostriedkov.

Nožnice sa otvárajú, lebo kvalitného DB je menej a bude menej! Záujem a ceny za dub stúpajú.

Na Slovensku zaznamenali pokles zastúpenia viacerých drevín.

V minulosti grafióza brestov, chradnutie jedle. Momentálne chalára na jaseňoch a rozpad smrekových porastov.

U duba v rokoch 1992-93 evidujeme kalamitu 110 000 m³, v rokoch 1982- 85 činila náhodná ťažba duba 4,43 milióna m³ - HHD.

V Krasnodarskej oblasti bolo poškodenie dubových porastov na výmere 250 -300 000 ha a nepoškodených jedincov bolo iba 6-18 % !!!

Tieto informácie dokazujú, že aj v minulosti boli problémy s dubom. Vyžadovali si hľadať riešenia a nezatvárať pred problémom oči .

Zastúpenie duba na Slovensku. Ako je na tom DUB a my s ním?

V roku 1920 mala SR 1 659 000 ha lesa- 33,9% lesnatosť a 15,4% DB – 255 000 ha

V roku 2015 2 014 000 ha lesa- 41,1% lesnatosť a 10,6% DB – 213 000 ha

Za 95 rokov sme prišli o = 42 000 ha !!! 255000 ha – 213 000 ha

Pritom plocha lesných porastov vzrástla o 355 000 ha !!!

Minimálne 10% z nárastu plochy lesov mal byť DUB = cca **35 000 ha**

Za 95 rokov nám chýba $42\ 000 + 35\ 000 =$ **77 000 ha dreviny DUB !!!**

Prof. Saniga uvádza, že podľa modelov, LT a výhľadovo by malo byť duba

17,7% - z 2 014 000 ha je to 356 000 ha – máme 213 000 ha (r. 2015).

To je rozdiel 143 000ha !!!

Zostáva iba veriť, že so zmenou klímy sa vízia prof. Sanigu naplní.

Publikácia Konôpka a kol. z roku 2016, ktorá pojednáva o **zastúpení drevín v 1. vekovom stupni**. Za posledných 10 rokov **je na tom drevena DUB najhoršie**. Podľa cieľového zastúpenia tejto dreviny malo byť duba v obnovených plochách 1. vekového stupňa **8,5%** a skutočnosť bola **4,5% !!!**

„Stratiť “ **77 000 ha** dubových porastov za 95 rokov je vážna vec.

Dub má výhľadovo pokrývať plochu **356 000 ha**.

Na tých chýbajúcich **143 000 ha** budeme musieť zapracovať.

S drevinou SM klesáme ku %, ktoré pokladáme za optimálne. Je to „vd'aka“ ochranárom cez najnešťastnejší možný spôsob – podkôrnikové kalamity a nekontrolovaný rozpad smrečín.

S dubom ideme každým decéniom (rokom) naopak. Mali by sme a chceme mať vyššie % duba, ale my klesáme! Klesáme s drevinou, ktorá má pri plnení všetkých mimoprodukčných funkcií lesa veľký ekonomický potenciál.

Nemali by sme väčší alebo aspoň rovnaký dôraz klásť na DB ako na SM ???

Nepochybujeme o dôležitosti celospoločenských funkcií lesa.

Myslíme si však, že drevo bolo, je a bude dôležitá, možno strategická surovina
Príroda a lesy sú pomníkom každej generácie.

Les máme požičaný od našich detí.

Nemyslíte si, že naši vnuci sa tejto dobe a nášmu prístupu budú čudovať ???

Lesy SR š.p. na OZ Prievidza - LS Duchonka úzko spolupracujú na dvoch projektoch s LOS.

Umožnili projekt monitoringu krasoňov a financujú projekt vplyvu imelovca na prírastok a samotné poškodenie dubových porastov.

LS Duchonka s LOS spolupracuje v oblasti poškodzovania a vplyvu podkôrnika dubového.

Prečo to robíme? Všetko stojí energiu a čas.

Ale niekto múdry povedal : „Ak chceme ďalej zísť ako zašli naši predchodcovia pri obhospodarovaní lesa, musíme viac vedieť ako vedeli oni“.

Poznanie je poklad, ale kľúčom k nemu je PRAX.

Lesy Slovenskej republiky š.p., OZ Prievidza

LS Duchonka

LESU Z D A R !